

AUGUST STRINDBERG, DE ONBEKENDE?

Bosse was plotseling gekomen in het leven van den veelbeproefden schrijver, die toen een en vijftig jaar was. Zij is hem een bron van de zuiverste en schoonste inspiratie geworden. De briefwisseling tusschen beiden begon in het najaar van 1900, de laatste brief is gedateerd van Mei 1908. De beteekenis van deze verzameling brieven, die door Harriet Bosse in 1932 in Stockholm werd uitgegeven, kan men niet hoog genoeg aanslaan. Tezamen met de later verschenen boeken van Frida Strindberg werpen deze brieven en de gezindheid, die aan dergelijke uitgaven ten grondslag ligt, een geheel nieuw licht op de persoonlijkheid en dus op het werk van Strindberg. (In dit verband kan nog genoemd worden het in 1921 verschenen boekje van Fanny Falkner *Strindberg i blaa tornet*). Strindberg's brieven aan Harriet Bosse zijn een van de schoonste documents humains uit de wereldliteratuur, waarin ons opnieuw wordt geopenbaard het wonder der waarachtige liefde in de ziel van een mensch, die in zijn gevoelsleven ver boven de middelmaat uitging (ook in negatieven zin!) en die, ondanks de bitterste, dikwijls grootendeels zelf veroorzaakte teleurstellingen, ondanks den felsten strijd en haat, toch den moed bezat zijn idealisme te bewaren en het te toetsen aan de werkelijkheid, ditmaal door een huwelijk met Harriet Bosse. De jeugd en de levenslust van Harriet Bosse, hun kunstenaarstemperament, hun beider eisch van absolute persoonlijke vrijheid, Strindberg's wisselende stemmingen, zijn achterdocht en angst voor de inmenging van anderen in zijn verhouding tot haar, het zijn alle oorzaken, die ook ditmaal een duurzaam samenleven onmogelijk maakten. In 1903 gingen zij uit elkaar, Harriet trok met hun door Strindberg verafgoed dochttertje in een eigen huis. Het contact bleef echter bestaan, Anne-Marie bond hen samen. Ook later, na de officieele scheiding, stond Strindberg in voortdurende briefwisseling met haar, totdat haar tweede huwelijk hieraan een definitief einde maakte. Deze brieven, men zou ze stuk voor stuk willen citeeren om den fijnbesnaarden geest, welke op schier elke bladzijde tot ons komt, om de natuurlijke volmaaktheid van den „stijl”, om die groote liefde voor haar en Anne-Marie, de fijne, zuivere erotiek, die in vergelijking met de brieven uit zijn verlovingstijd met Siri von Essen (*Hij en Zij*), op een veel hooger niveau staat, maar ook om de bittere verwijten, de vertwijfeling en de grenzeloze eenzaamheid van den wederom alleen achtergebleven schrijver. Hij voelt zich onafscheidelijk met Harriet verbonden, hij laat haar deelen in zijn kleine en groote vreugden, in zijn werk en Anne-Marie's leventje (gedurende Harriet's tournées woonde zij bij hem); hij staat haar met raad en daad terzijde in haar werk. De strubbelingen, welke een dagelijksche omgang onoverkomelijk met zich meebracht, vormen geen beletsel meer om hun verhouding (in ieder geval van zijn kant) te brengen